

Egil Baumann er musikkviter og skriver om klassisk musikk i Musikkmagasinet hver fjerde uke

BAUMANN-VARIASJONER

Storhet i struktur og form

STRYKEKVARTETT

Danish String Quartet

Thomas Adès: «Arcadiana», Per Nørgård: «Quartetto Breve» og Hans Abrahamsen: «10 Preludes»
ECM/Musikkoperatørene

Å FALLE TIL RO: Med Danish String Quartet. FOTO: DANISHQUARTET.COM

Ståle Kleiberg

«Mezzotints»
2L/Musikkoperatørene

Å lese musikkhistorie er ofte forbundet med å falle til ro. Det er liksom ikke noen konflikter, motsetninger i den, i hvert fall ikke nå lenger. At historien, også musikkhistorien, er skrevet av seierherrene, er selvsagt. Og nå tenker jeg ikke dypt, jeg prøver bare å være en lytter. Noe som er vrient nok. Poenget er vel at det å skrive musikkhistorie er nettopp å lage en historie; en fortelling som henger sammen. Og plutselig begynner jeg å tenke på Hegel, og når amatørfilosofen begynner å surre med Hegel, blir de gjerne små – det vil si: de tenker dårlig.

Men likevel, hos Hegel tar kunsten, musikken slutt. Ikke det at det ikke blir laget mer kunst, men den har ikke lenger noen annen oppgave enn å være kunst. Den er ikke viktig lenger. For som det heter i Hegels «Innledning til estetikken»: «Sett ut fra sin høyeste bestemmelse er og forblir kunsten noe forgangent for oss.» Dette betyr at det er filosofen som har overtatt oppgaven med å formidle innsikt. Kunsten, musikken kan være fin, deilig, koselig, men den er ikke lenger viktig annet enn som

underholdning på høyt nivå. Kunsten, musikken er totalt fri, uforpliktende og deilig. Halleluja, amen. Musikk, hvor er din brodd liksom? Eller enda verre: Hvor er dens sannhet?

Ta denne litt sleivete åpningen, i forbindelse med Danish String Quartets ECM-debut av året og en Ståle Kleiberg-utgivelse fra i fjor, for hva den er verdt. For det som er slående er hvor forskjellig musikken er, og, hvor tilfeldig. Britiske Thomas Adès' (f. 1971) og danske Hans Abrahamsens (f. 1952) kvartetter er fabelaktig musikk og jeg elsker dem. Men begge verkene virker så sammenrasket. De er virtuost la-

” Dette er kjærlighet ved første gangs lytting.

get, noe som i høy grad også har med den danske kvartetens overlegne og lekne spill å gjøre.

De to komponistene skrev kvartetene henholdsvis som tjuetre- og tjuetåring. Flinke som faen. Lystne på å slenge stilistiske smakebiter ut av ernet. Jeg blir helt satt ut av en slags montasje der den ene satsen ikke har noe med den andre å gjøre, men at den tilfeldigvis kommer etterpå. Dette er likevel kjærlighet ved første gangs lytting.

Men det jeg savner er en slags konsekvens, eller: at verkene stifter en enhet. At jeg som lytter burde sitte igjen med et inntrykk av at disse to kvartetene ikke kunne ha vært annerledes.

Noe som jeg ikke opplever her. Men det er nettopp det som skjer i Per Nørgårds (f. 1932) første kvartett, komponert da dansken var tjue. Her møter jeg en gjennomarbeidet komposisjon, stringent i sitt uttrykk. Ikke en lemfeldig bruk av stilelementer eller mer eller mindre ad hoc-aktige komposisjonsgrep.

Og noe av det samme oppfatter jeg hos Ståle Kleiberg (f. 1958). I den norske komponistens musikk, som i Strykekvartett nr 2, utmeisles det en stilbevisst komposisjon tindrende spilt av Marianne Thorsen, Øyvind Gimse, Bård Monsen og Ole Wuttudal. Her tilveiebringes en musikalsk lidenskap i et ganske konservativt, men velklingende tonespråk. Det er altså ikke musikkens radikalitet som gjør den så substansiell, men snarere at den er komponert ut ifra en streng konsekvens. Eller ta «Ruf und Nachklang» for solo klaver, flott framført av Jørgen Larsen, med sin nærmest impresjonistiske klangverden med en slags jazzschwung over seg.

Nei, det er ikke lenger komposisjonens materiale som sikrer verkets utsagnskraft, men heller den nitide utarbeidelsen av komposisjonens struktur og form gjennom et hvilket som helst materiale. Vi lever under andre forhold enn Hegel og den modernismeforståelsen som var utenkelig uten ham. Hegel tenkte kunsten historisk og dens storhet som erkjennelse er forbi.

Også musikken har hatt sin tid som stor. Likevel lages det fremdeles god musikk som må forstås ut ifra andre premisser enn Hegels. Men det er en annen historie.

musikk@klassekampen.no